

Pečuška čarobna mladost i Vanna

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

7. stranica

Suradnja prijateljskih naselja i
osnovnih škola

3. stranica

U bazilici sv. Stjepana

10. stranica

Koncert pomurskih Hrvata

14. stranica

Prelo kupi, svaki mu se divi...

Naši su se stari nekada uistinu znali veseliti, a u tome je bila neizostavna pisma, igra (ples) i, naravno, tamburica. Samo onaj tko je vidio pravi bunjevački ples i čuo pravu bunjevačku pismu i tamburicu poznaje ljepotu bunjevačke nošnje, blagu pismu na ikavici, umijeće i držanje u plesu, a s time i odmjereno. On zna cijeniti ponos koji je krasio i koji do danas krase bunjevačke Hrvate. Baškutskim bunjevačkim prelom otvoren je niz od 16 bunjevačkih i rackih prela, kao i šokačkog bala u organizaciji mjesnih hrvatskih samouprava. Svake subote po dva ili tri, a niz zabava već po običaju završit će jedinstvenim muškim prelom u Gari. Svako od njih ima svoju osobitost, ali zajedničko im je to da su velike godišnje priredbe koje okupljaju mještane i druge goste da bi se zajedno veselili, zabavili, družili, pjevali i plesali. Danas one više nisu kao nekada, nastoji se očuvati tradicija, a ponajviše se okuplja uz prigodni program i ples. Bunjevačka i racka prela, santovački šokački marindanski bal ili kalački lakomac nisu samo najistaknutije godišnje priredbe nego i najomiljenije. Kućna prela imaju dugu tradiciju u bačkim Hrvata, kada su se naši stari u zimskim večerima znali okupljati uz zajednički posao – žene uz preslicu, muški uz muške poslove, a znali su i zapjevati i veseliti se. Iz tog pučkog običaja izraslo je pravo veliko društveno događanje. Naime, tradicijska bunjevačka prela održavaju se po uzoru na prvo Veliko bunjevačko prelo koje je održano u doba narodnog preporoda bačkih Hrvata, 1879. godine u Subotici. Za tu prigodu Nikola Kujundžić napisao je do danas najpoznatiju preljsku pismu „Na veliko prelo 1879. godine“, svojevrsnu bunjevačku himnu koja se obavezno pjeva na otvorenju prela još i danas, ali i u drugim većim prigodama. Pjesma je poznatija po svojim početnim stihovima „Kolo igra, tamburica svira...“. Njezini stihovi otkrivaju nam bit, ali i život, biće bunjevačkog čovjeka. Najpoznatija preljska pisma nosi i poruku koja nas i danas poziva na očuvanje tradicije, nacionalne samosvijesti i ponosa: „Ori, pismo, tambur, tamburice, / Nek se čuju daleko ti žice, / Nek se gori, a i dole znade, / Da Bunjevac dušu ne izdade. / Prelo kupi, nek se svako divi, / Nek se znade da Bunjevac živi!“

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Kad su španjolski konkvistadori harali obalama i zemljama Latinske Amerike te uime križa osvajali stare civilizacije, svijet je bio lišen onoga što danas smatramo neizostavnim – trenutačne informacije. Nije bilo društvenih mreža, nije bilo internetskih portala ni agencija koje bi u sekundi proizvodile istinu, poluistinu ili otvorenu laž.“

Nova godina tek je počela, ali je već u prvim danima ponovno pokazala kako sukobi i ratovi ostaju sastavni dio života ljudskog roda. Sukob u našem neposrednom susjedstvu, nestabilnost u Latinskoj Americi, sporovi i vojne vježbe oko Tajvana... Sukobi diljem svijeta tinjaju oko zemlje, ideologije, nafte, strateških točaka te resursa poput litija, bakra, nafte i rijetkih metala na kojima počiva tehnološki i digitalni sustav današnje industrijske revolucije i tehnokracije.

Ruski napadi na Ukrajinu ne jenjavaju, a prošle su već gotovo četiri godine od dana kad je ruska vojska krenula u otvoreni rat protiv suverene Ukrajine. Nakon zauzimanja Krima 2014. godine kriza je kulminirala 2021. te je 24. veljače 2022. Rusija izvršila invaziju pod izlikom da Ukrajina, sa svojom prozapadnjačkom politikom, predstavlja stalnu prijetnju ruskoj sigurnosti i opstanku. Tim napadom Rusija je prekršila međunarodne mirovne sporazume i počela rat u Europi, tako ozbiljno ugroživši sigurnosnu strukturu cijeloga kontinenta.

Do mirovnog sporazuma između Moskve i Kijeva teško će doći. „Krim nije predmet rasprave“, rekao je ukrajinski predsjednik, čiju je izjavu američki predsjednik ocijenio štetnom za mirovne pregovore s Rusijom. U toj razlici stavova ogleda se sva složenost današnjeg svijeta – svijeta u kojem se mir često traži na rubu pravde, a pravda nerijetko ostaje kolateralna žrtva geopolitike. Ali i pitanje pravde je teško, ima više pravdi u „našoj kući“.

Kad su španjolski konkvistadori harali obalama i zemljama Latinske Amerike te uime križa osvajali stare civilizacije, svijet je bio lišen onoga što danas smatramo neizostavnim – trenutačne informacije. Nije bilo društvenih mreža, nije bilo internetskih portala ni agencija koje bi u sekundi proizvodile istinu, poluistinu ili otvorenu laž.

Dok su nestajali Tenochtitlán, Machu Picchu i gradovi carstava Asteka, Maja i Inka, španjolska kraljica Izabela Kastiljska, u čijoj je službi Kristofor Kolumbo „otkrio“ Ameriku, nije iz svojih odaja u dvorcu pra-

tila razaranja u stvarnom vremenu niti su osvajanja bila popraćena lajkovima, dije-ljenjima i kratkotrajnim zgražanjem. Sve se bilježilo sporije, selektivnije i, kao i danas, uglavnom iz perspektive pobjednika. Civilizacije i carstva bili su uništeni, a došli su novi narodi.

U te prostore, danas iznimno važne zbog resursa poput nafte, litija, bakra i voda Amazone, ušla je i jedna od najvećih sila današnjeg svijeta – Sjedinjene Američke Države. Početkom 2026. godine američke su snage, prema dostupnim informacijama, ušle u rezidenciju venezuel-skog predsjednika, otele njega i njegovu suprugu te ih odvele u SAD, gdje će im se suditi za radnje koje su, prema američkim tvrdnjama, štetele interesima SAD-a. Sve uime slobode i demokracije, ali u suštini zbog potrebe za kontrolom nad spomenutim geopolitičkim prostorom, resursima i strateškim pozicijama, poljoprivrednim zemljištem, suzbijanjem kineskog utjecaja.

SAD već desetljećima vrši pritisak na Venezuelu uz sankcije, podršku opoziciji i medijske kampanje protiv državnog vodstva. Time je zemlja dovedena do ekonomskog kolapsa, hiperinflacije i masovne emigracije. No resursi su i dalje ondje – Venezuela posjeduje oko 17 % svjetskih zaliha tzv. teške nafte. SAD prijeti i Kubi te Kolumbiji, a nije ravnodušan ni prema Hondurasu, Gvatemali i Nikaragvi, gdje podržava snage koje omogućuju američki pristup resursima. Panama, Grenada i druge zemlje dio su istog geopolitičkog mozaika.

Od kraja Drugog svjetskog rata do danas Srednja i Južna Amerika bile su poprište intenzivnih američkih vojnih, ekonomskih i obavještajnih intervencija – procesa koji se često odvijao pod plaštom Monroe-ove doktrine i borbe protiv komunizma. Te operacije, mnoge od njih tajne i pod vodstvom CIA-e, srušile su izabrane vlade, instalirale diktature i ostavile trajno nasljeđe nepovjerenja i političke nestabilnosti. Živimo u svijetu gdje je globalna politika bez kriterija i gdje počiva na pravu „jačeg“.

Branka Pavić Blažetin

Suradnja prijateljskih naselja i osnovnih škola Stručni susret učitelja i nastavnika u Santovu

Suradnja Općine Petrijevci u Hrvatskoj i Hrvatske samouprave Santova, koja je počela još 1996. i koja je proširena na razinu dvaju naselja 2023. godine, 17. i 18. listopada 2025. obogaćena je novim susretom u Santovu – stručnim skupom učitelja i nastavnika OŠ Petrijevci i Hrvatske osnovne škole Santovo.

Prvog dana održan je stručni susret učitelja i nastavnika uz izlaganja gostiju i domaćina o školskim i izvannastavnim projektima OŠ Petrijevci te o Tjednu zdravlja u Hrvatskoj osnovnoj školi u Santovu. Ravnateljica OŠ Petrijevci Susana Dundović održala je izlaganje o suradnji mjesne zajednice i škole. Ana Marija Vojnović i Ljiljana Cecelja prikazale su projekte u knjižnici i u nastavi uz primjere dobre prakse za suradnju razredne i predmetne nastave. Kristina Perak izlagala je o *eTwinning* projektima, a Tomislav Herega o tome kako potaknuti kreativnost kod učenika. Na kraju je učiteljica razredne nastave u santovačkoj školi Marija Kovačev Milankovics prikazala primjer dobre prakse na temu Tjedan zdravlja. Nakon stručnog skupa druženje je nastavljeno uz večeru i glazbu harmonikaša Zorana Barića, a druženju su nazočili i predstavnici Općine Petrijevci, Samouprave Santova i Hrvatske samouprave Santova predvođeni načelnicima Ivom Zelićem i Gaborom Vargom te predsjednikom Hrvatske samouprave Santova Stipanom Balatincem. Susretu su nazočili i predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Joso Šibalin te predsjednik Državne udruge šokačkih Hrvata Stipan Kovačev.

Predstavnici Općine Petrijevci

Učitelji iz santovačke škole

tematike Eva Gorjanac Galić gosti su imali priliku upoznati se s bačkim Hrvatima i šokačkohrvatskom zajednicom u Santovu. U razrednoj nastavi učiteljica Silvija Kvala

zom. Zatim su dan nastavili izletom u Baju, gdje su se upoznali s povijesnim i kulturnim znamenitostima grada, posjetili vidikovac Istvána Túrta, Šugavicu te se prošetalili središtem grada. Navečer su domaćini i gosti nazočili kulturnom programu Državne kulturne udruge šokačkih Hrvata „Šokački divani“. Među ostalim u programu su sudjelovali KUD „Nikola Šubić Zrinski“

Ravnateljica santovačke škole Marija Žužić Kovač upoznala je goste sa školom

Sutradan prijedpodne skupina učitelja i nastavnika iz Petrijevaca sudjelovala je na oglednim satima u Hrvatskoj osnovnoj školi. U 7. razredu na satu Narodopisa koji je održala nastavnica hrvatskoga jezika i ma-

u 3. razredu održala je ogledni sat uz sažetak i evaluaciju Tjedna zdravlja. Poslijepodne su posjetili dvorac na Karapandži gdje ih je provela Dijana Mandić te prikazala povijest, muzej i park s poučnom sta-

Stručni susreti

i Muška pjevačka skupina „Satničani“ iz prijateljske općine Petrijevci. Bilo je riječi i o budućoj suradnji, pa će Hrvatska škola u Santovu pozvati predstavnike OŠ Petrijevci na obilježavanje 80. obljetnice santovačke škole u svibnju 2026. godine. Sličan stručni skup kao u Santovu održat će se sljedeće školske godine u Petrijevcima. Kako nam je uz ostalo kazala ravnateljica Marija Žužić Kovač, obostrano je izražena želja i za povezivanjem dvaju vrtića, što će ugovoriti u proljeće sljedeće godine.

S. B.

KRLEŽINI SREDNJOŠKOLSKI NARODNOSNI STIPENDISTI

Državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose pri Uredu predsjednika Vlade Mađarske Miklós Soltész s predsjednikom Hrvatske državne samouprave Ivanom Guganom i parlamentarnim zastupnikom Péterom Hoppálom u Hrvatskoj školi Miroslava Krleže 22. listopada 2025. uručio je srednjoškolske narodnosne stipendije učenicima 11. razreda Gimnazije „Miroslav Krleža”. Srednjoškolska narodnosna stipendija isplaćuje se u trajanju od 20 mjeseci tijekom dvije posljednje srednjoškolske godine. Stipendije su dobile Mirna Filákovity, Mira Mogyorósi i Zara Krausz.

U svojem obraćanju ravnateljica škole Janja Živković-Mandić posebno je zahvalila državnom tajniku Miklósu Soltézu na potpori dugogodišnjem i dosljednom radu škole koja već desetljećima ulaže u očuvanje manjinskog obrazovanja, hrvatskog jezika i kulture.

Narodnosna stipendija za manjinsko obrazovanje mnogo je više od novčane potpore ili priznanja za uspjeh u učenju. Ta stipendija predstavlja gestu povjerenja i vjere – vjere u to da će mladi ljudi iz manjinskih zajednica biti sposobni prenije-

ti dalje sve ono što su njihovi roditelji i djedovi sačuvali: jezik, tradiciju i osjećaj pripadnosti. I povjerenja u to da će ti mladi ljudi ne samo očuvati nego i nastaviti graditi to nasljeđe u duhu 21. stoljeća, stvarajući vrijednosti na dobrobit cijelog mađarskog društva.

Stipendija, dakle, nosi poruku ohrabrenja – da učenje, upornost i marljivost imaju smisla i da je smisleno ne samo učiti nego i djelovati u zajednici, da je važno predstavljati svoju zajednicu – bilo uspješnim rezultatima, prihvaćanjem vlastitog iden-

titeta, time što se progovori hrvatski jezik ili što se drugima priča o svojim korijenima i o tome što pripadnost znači, naglasila je Živković-Mandić.

Ove godine dodijeljeno je ukupno 66 narodnosnih stipendija srednjoškolcima, učenicima narodnosnih škola. Dodijeljene su ukupno tri stipendije učenicima 11. razreda Gimnazije „Miroslav Krleža”. Ove godine osam je učenika Hrvata dobilo stipendiju, od čega troje njih pohađa 11. razred pečušskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma

„Miroslav Krleža”: Mirna Filákovity, Mira Mogyorósi i Zara Krausz.

Učenici su, u skladu s Odlukom zamjenika predsjednika mađarske vlade i Ureda premijera Zsolta Sémjena, dobili stipendiju u mjesečnom iznosu od 30 tisuća forinti koju će primati dvije školske godine, tijekom 20 mjeseci, što za svakog učenika iznosi ukupno 600 000 forinti.

U svojem obraćanju državni tajnik Miklós Soltész ohrabrio je učenike da uživaju u tekovinama slobode osvrćući se na prošla vremena te da se razvijaju na korist svoje zajednice, a time i na dobrobit cijelog mađarskog društva. Iznenadio ih je i posebnim poklonom – najavio je da će učenici 11. i 12. razreda biti nagrađeni boravkom u Pansionu „Zavičaj” u Vlačićima na otoku Pagu, gdje će moći jačati zajedništvo. Dodao je: „Želim vam da ostanete vjerni svojim korijenima, ali istodobno otvoreni prema svijetu! Čestitam nagrađenima – ponosimo se vama! Kao pripadnici dvaju naroda, ali živeći u jednoj zajednici, iz dana u dan dokazujete da su suradnja, međusobno poštovanje i kulturna raznolikost prave vrijednosti. Podrška manjinskom obrazovanju i življenje kulturnog identiteta nisu samo čuvanje naše prošlosti nego i zalog naše budućnosti.”

Narodnosna srednjoškolska stipendija dodjeljuje se od 2011. godine. Stipendije se preko javnog natječaja dodjeljuju srednjoškolcima koji pohađaju jednojezične ili dvojezične narodnosne gimnazije u Mađarskoj, odnosno, ako neka narodnost nema vlastitu gimnaziju, srednjoškolcima koji pohađaju nastavu danog narodnosnog jezika. Cilj je pomoći darovitim učenicima koji pripadaju narodnosnoj zajednici i imaju prosjek ocjena iznad 4,00 te su aktivni članovi svojih zajednica i sudjeluju u kulturnom životu škole. Pri ocjeni zahtjeva uzimaju se u obzir i socijalni uvjeti učenika te njihovi daljnji planovi glede školovanja.

MIRNA FILÁKOVITY

Mirna Filákovity rođena je u Mohaču, gdje i danas živi. Po ocu potječe iz hrvatske obitelji – i baka i djed su joj uzori kako se čuva i prenosi hrvatski jezik, tradicijska kultura i hrvatski narodni običaji. Ljubav prema hrvatskom jeziku i kulturi živa je obiteljska tradicija. Mirna je učenica pečuskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža”. Otac joj je po struci profesor hrvatskog jezika, a majka profesorica solo pjevanja u Glazbenoj školi u Mohaču. Od njih je Mirna naslijedila ljubav prema jeziku, glazbi i umjetnosti. Osnovno obrazovanje završila je u mo-

hačkoj Osnovnoj školi „István Széchenyi”, gdje je pohađala nastavu hrvatskog jezika i književnosti te narodopisa. Redovito je sudjelovala na natjecanjima u recitiranju u Martincima i na Croatiadi u Budimpešti, često osvajajući prva mjesta. Od djetinjstva je aktivna u folkloru – djed ju je uveo u svijet narodnog plesa, a s mohačkom plesnom skupinom nastupala je na brojnim priredbama u zemlji i inozemstvu. Glazbeno obrazovanje stekla je u Glazbenoj školi u Mohaču, gdje je svirala flautu i frulu, a već deset godina pohađa satove solo pjevanja. Pet godina bila je članica dječjeg ansambla Narodnog kazališta u Pečuhu, gdje je sudjelovala u više predstava. Želja joj je nastupiti i u Pečuškom hrvatskom kazalištu. Srednjoškolsko obrazovanje nastavlja u Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krleže u Pečuhu, gdje se njezina privrženost hrvatskom jeziku i kulturi još više produbila. Članica je plesnog ansambla „Tanac” iz Pečuha, s kojim redovito nastupa na festivalima u Mađarskoj i Republici Hrvatskoj. Na kulturnim i narodnosnim proslavama svoje gimnazije aktivno sudjeluje – pjesmom, plesom i recitacijom. Sudjelovala je i na natjecanju mladih pjevača talenata miCROfon. Mirna je dobra učenica s posebnim zanimanjem za humanističke predmete te planira nastaviti školovanje u tom području, gdje će i hrvatski jezik i kultura imati svoje mjesto. Mirna Filákovity svojim talentom, marljivošću i ljubavlju prema hrvatskoj kulturi daje primjer svojim vršnjacima. Istaknuta je predstavnicica svoje generacije koja, zahvaljujući svojim korijenima i predanosti, dostojno čuva i prenosi narodnosne tradicije i vrijednosti.

MIRA MOGYORÓSI

Mira Mogyorósi učenica je pečuskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža” koja se predano i svestrano zalaže za očuvanje i promicanje hrvatske kulture, jezika i tradicije. Odmalena aktivno sudjeluje u životu škole, nastupajući na brojnim priredbama, manifestacijama i natjecanjima. Mira je već u hrvatskom vrtiću upoznala i zavoljela hrvatski jezik i kulturu. Članica je uredništva školskog časopisa „Kulturno putovanje”. Zahvaljujući lijepom glasu i scenskoj spretnosti više je puta nastupala na različitim događanjima. Postigla je lijepe rezultate na državnom natjecanju iz narodopisa i likovnom natječaju Croatiada, a svoju školu aktivno je predstavljala i na Sajmu zanimanja u Expo Centru. Redovito sudjeluje na manifestacijama Tjedna hrvatskoga jezika, gdje se izražava kroz pjesmu, ples, crtež i

recitaciju. Bila je i sudionica programa „Krležini talenti”. U kulturnom i umjetničkom životu Mira je iznimno aktivna: članica je školske plesne skupine Jabuke, Panonskog tamburaškog orkestra i polaznica tamburaškog tečaja. Među njezinim nastupima posebno se ističe sudjelovanje na hrvatskom talent-*showu* miCROfon, gdje je pjesmom Doris Dragović „Ovo je naša krv” postigla velik uspjeh. Mira je izvrsna učenica, marljiva i odgovorna, koja sve zadatke obavlja s velikom predanošću. Redovito posjećuje pečuško hrvatsko kazalište, gdje pomaže i kao volonterka. Mira Mogyorósi svojim talentom i ustrajnošću primjer je svima koji ne žele samo očuvati nego i živjeti te prenositi hrvatsku narodnosnu tradiciju.

ZARA KRAUSZ

Zara Krausz učenica je pečuskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža”. Od osnovnoškolskih dana aktivna je i svestrana članica školske zajednice koja svojim uspjesima na području učenja, kulture i sporta služi kao uzor svojim vršnjacima. Zara rado sudjeluje u svim školskim programima – bilo da je riječ o natjecanjima, kulturnim događanjima ili zajedničkim manifestacijama. Članica je školskog zbora i plesne skupine s kojima je nastupala na brojnim mjestima, među ostalim u Mađarskom centru u Zagrebu, na Hrvatskom balu u hotelu Laterum te na festivalu Kobasijada. Svoj glazbeni i scenski talent pokazala je i na natjecanju talenata miCROfon. Svojom organizacijskom sposobnošću i osjećajem odgovornosti dokazala se kao predsjednica učeničkog vijeća. Tijekom školovanja postigla je zapažene rezultate na natjecanjima u kazivanju stihova – pobjednica je natjecanja Radnóti Miklós, a više je puta osvojila prvo i drugo mjesto na natjecanjima u recitiranju na hrvatskom jeziku. Uz školu i kulturne aktivnosti Zara je vrlo aktivna i u sportu. Članica je školskog odbojkaškog tima. Sudjeluje u radu školskog medijskog studija, gdje svojim kreativnim idejama, tehničkim znanjem i timskim duhom doprinosi bogatijem životu školske zajednice. Zara ponosno i autentično predstavlja hrvatsku narodnost – bilo na pozornici, u učenju ili sportu. Svojom upornošću, marljivošću i društvenim angažmanom uzor je svim učenicima. Zara Krausz svojim talentom, odgovornim pristupom i predanošću hrvatskoj kulturi obogaćuje i svoju školu, ali i čitavu hrvatsku zajednicu.

Branka Pavić Blažetin

Spomendan Ivana Petreša i 30. obljetnica utemeljenja Hrvatske samouprave Kačmara

Hrvatska samouprava Kačmara 6. prosinca 2025. proslavila je materice i oce, blagdan bunjevačkih majki i očeva koji se slave treće odnosno četvrte nedjelje došašća. Već po tradiciji priređen je i Spomendan bunjevačkohrvatskog svećenika Ivana Petreša (1876. – 1937.), nekadašnjeg čavoljskog župnika rodom iz Kačmara.

Pripadnici bunjevačkohrvatske zajednice u prijedodnevni satima okupili su se u mjesnom Domu kulture, u kojemu je otvorena izložba fotografija u povodu obilježavanja 30. obljetnice utemeljenja i kontinuiranog rada Hrvatske samouprave Kačmara. Samouprava je utemeljena na privremenim izborima 1995. godine. Uz izbor slika iz tridesetogodišnjeg djelovanja samouprave – uz brojne priredbe, programe, nastupe i putovanja – priređen je i kratak prikaz i popis svih saziva samouprave, predsjednika i zastupnika. Kako je uz ostalo istaknula predsjednica Teza Balažić, koja je i otvorila izložbu, na svečanost su pozvani svi bivši zastupnici i predsjednici, a nazočnima su uručili zahvalnice te najnoviju knjigu dr. Antala Zorna o Kačmaru. Svečanost je uljepšao Pjevački zbor Hrvatske samouprave Kačmara s nekoliko bunjevačkih i hrvatskih narodnih pjesama, a uveličali su je kačmarska načelnica Anita Piller Lipták i ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković.

Pjevački zbor Hrvatske samouprave Kačmara

Izložba fotografija u povodu obilježavanja 30. obljetnice Hrvatske samouprave Kačmara

Vlač. Franjo Ivanković, župnik iz vojvođanskog Žednika

Učenici hrvatske skupine OŠ Kačmar

Zajedničko druženje

Uslijedilo je misno slavlje koje je u župnoj crkvi služio vlač. Franjo Ivanković, župnik iz vojvođanskog Žednika koji već dvadesetak godina dolazi u Kačmar. Kako je naglasio, advent je vrijeme radosti jer iščekujemo rođenje Isusa Krista. U svojoj prigodnoj propovijedi istaknuo je da je jako važno da mi pred Bogom ispunimo svoju zadaću kao vjernici, ali i da kao ljudi, ujedno i pripadnici pojedinog naroda, damo svoj doprinos da Božje kraljevstvo raste. Jako je važno da vjera postane i dio kulture, dio tradicije, da naša tradicija bude prožeta vjerom. To su naši stari jako dobro znali.

Nakon mise okupljeni su u središtu naselja položili vijenac kod spomen-ploče Ivana Petreša. Nju su 1999. godine postavile Hrvatska samouprava Budimpešte i Kačmara, a otada se priređuje i spomendan. Predsjednica hrvatske samouprave uz ostalo je napomenula kako je 120 godina nakon ređenja Ivana Petreša Kačmar dobio još jednog svećenika – Sabolča Tomaškovića.

Program je nastavljen u gostionici Sarok, gdje su učenici hrvatske skupine prigodnim stihovima čestitali materice i oce, a zastupnice hrvatske samouprave uručile su im darove. Nakon kratkog programa predsjednica Teza Balažić kratko je govorila o tom lijepom bunjevačkom običaju. Kao iznenađenje Franciska Zorić, koja je počela učiti svirati harmoniku, sa svojom učiteljicom odsvirala je bunjevačku himnu „Kolo igra“.

Druženje zajednice nastavljeno je zajedničkim ručkom.

Stipan Balatinac

Pečuška čarobna mladost i Vanna

Najveća je godišnja priredba Hrvatske samouprave Pečuha, a ujedno i najmnogoljudnija priredba u organizaciji jedne od mjesnih samouprava u Mađarskoj, Adventski koncert koji se održava u pečuškom Centru Kodály, prostoru koji može primiti do 1000 posjetitelja.

Adventska čarolija

Ovogodišnja priredba, kako je rekao predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin, sastojala se od sadržajno i stilski različitih dvaju dijelova. Četrdesetominutni program vrlo su uspješno prikazali učenici Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“. Nakon njih slijedio je koncert koji je održala poznata hrvatska pop-pjevačica Ivana Vrdoljak Vanna, koja je zajedno sa svojim izvrsnim bendom oduševila publiku. Okupljenima su se prigodnim riječima obratili gradonačelnik Pečuha Attila Péterffy i generalni konzul Drago Horvat.

Obraćajući se okupljenima, predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin među ostalim je rekao:

„Pozdravljam vas u ime Hrvatske samouprave Pečuha na priredbi koja je postala tradicionalna za Hrvate u Pečuhu, u Baranjskoj županiji, ali i u Podravini, pa i u Bačkoj. Božićni koncert najveća je priredba naše samouprave. Večerašnji su koncert organizirali Hrvatska samouprava Pečuha, Udruga baranjskih Hrvata i Hrvatsko kazalište u Pečuhu. Zahvaljujem zastupnicima Hrvatske samouprave Pečuha, nastavnicima i učenicima Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krleže koji su pripremili prvi dio programa te svima koji su na bilo koji način pridonijeli ostvarivanju ove priredbe. Bez njih koncert ne bi mogao biti održan. Posebno zahvaljujem poglavarstvu Grada Pečuha, koje nam uvijek izlazi ususret jer svake godine imamo prilike dobiti ovu doista prekrasnu koncertnu dvoranu.“

Domaćin, predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin, s uzvanicima

Krležini slavuji

Dio nazočnih

Obično se kaže da je ovo vrijeme darivanja, ali najveće darove ne možete uzeti u ruke. Najveći darovi žive u našim uspomenama, u našim srcima. Želim da vam današnja večer i koncert Ivane Vrdoljak Vanne pruži upravo takve darove jer će oni biti trajniji i od najtvrdjega mramora. Oni će vam pomoći i u teškim trenutcima. U ime Hrvatske samouprave Pečuha i u svoje osobno ime želim vam blagoslovljen Božić te puno mira, zdravlja, veselja i uspjeha u novoj godini!”

Branka Pavić Blažetin / Hrvatski glasnik
Andrea Hatházi-Müller

Istraživanja o prošlosti Hrvata u Mađarskoj (pripreme za monografiju)

U organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj 12. lipnja 2025. održan je znanstveni skup „Istraživanja o prošlosti Hrvata u Mađarskoj (Pripreme za monografiju III.)“ („A magyarországi horvátok 18. századi történetére vonatkozó források“). Skup je održan u Hrvatskom klubu Augusta Šenoe.

Okupljene sudionike, među kojima je bio i predsjednik HDS-a Ivan Guban, uime organizatora pozdravio je ravnatelj Znanstvenog zavoda Stjepan Blažetin, nakon čega je počeo radni dio skupa čiji je radni jezik bio mađarski. Moderator skupa bio je Zoltán Gőzsy, a dosadašnje rezultate istraživanja sažeto su iznijeli Péter Bedők i Ádám Schwarcwölder.

Predavanja su se ponajprije odnosila na prošlost Hrvata u 18. stoljeću s posebnim naglaskom na područje zapadne Ugarske i južnog Zadunavlja. Gergely Tóth izlagao je na temelju djela „Notitia Hungariae Novae Historico Geographica“ evangeličkog svećenika i povjesničara slovačko-mađarskog podrijetla Mátyása Béla, koji je živio u današnjoj Slovačkoj (Bratislava). Béla u svojem djelu govori o marljivim zemljoradnicima s vlastitim običajima te prikazuje Hrvate u tadašnjoj povijesnoj županiji Pozsony, primjerice u naselju Šenkvice (Nagysenkőc), gdje bilježi običaj pranja nogu. Navodi kako je veleposjednik Gáspár Serédi primio Hrvate koji su došli bježeći pred najezdom Turaka. Budući da nisu imali vlastite svećenike, brzo su se asimilirali u slovačko stanovništvo. Prema Bélovim zapisima, dugo su živjeli u zadrugama, a spominje i pojam *sztarassina*, što upućuje na obiteljsku zadrugu. Također navodi kako su Hrvati svadljivi i lako se naljute. U njegovim zapisima prisutna je i kritika asimilacijske politike plemstva i Crkve.

László Dániel Kovács govorio je o prikazu Hrvata u Ugarskoj u 18. stoljeću u povijesnoj literaturi 19. stoljeća. Gábor Demeter izložio je društveno-gospodarske i demografske značajke hrvatskog stanovništva u 18. stoljeću na temelju općih popisa stanovništva (1728., 1780., 1828.). András Oross predstavio je izvore o Hrvatima iz 18. stoljeća sačuvane u arhivu Županije Moson, s pogledom i na izvore pohranjene u Austrijskom državnom arhivu. József Horváth govorio je o bibliografiji i arhivskim izvorima za proučavanje povijesti Hrvata u županijama Moson i Győr u 18. stoljeću s posebnim osvrtom na fondove Biskupijskog arhiva u Győru.

Sándor Horváth održao je zanimljivo predavanje o izvorima o Hrvatima u županiji Vas u 18. stoljeću. Tamás Pintér govorio je o izvorima za proučavanje povijesti Hrvata u 18. stoljeću te o mogućnostima i ograničenjima istraživanja u Županijskom arhivu Baranje (MNL Baranya Vármegyei Levéltár). Eldina Lovaš izlagala je na temu gradskih oporuka kao izvorne baze podataka o Hrvatima u 18. stoljeću. Zoltán Gőzsy govorio je o crkvenim izvorima o Hrvatima u Ugarskoj u 18. stoljeću.

Dvije važne odrednice položaja Hrvata, prema istraženim dokumentima koje su izložili navedeni istraživači, jesu procesi asimilacije kojima su bili izloženi u 18. stoljeću te narativ „zaostalosti“ koji se često pojavljuje u dokumentima, novinskim člancima i drugim izvorima. Ta se „zaostalost“ često ističe u usporedbi s mađarskom nacijom. Hrvati su u velikoj mjeri bili kmetovi i sluge veleposjednika, a nerijetko su ih, zbog jezika koji govore, nazivali i Turcima, Hrvatima (Croaten) ili Vendima (Wenden). Vrijedan je spomena rad Jánosa Csaplovicsa pod naslovom „Croaten und Wenden in Ungarn“.

Izvori su najčešće urbariji i crkvene matične knjige (ako su sačuvane), no potrebno je s velikim oprezom pristupiti njihovim podatcima jer nije poznato kako su i s kojim motivima ti podatci bilježeni te kako su se imena zapisivala. Učitelji i svećenici često su bili u službi asimilacijske politike u vremenu kad se formira moderna mađarska nacija, a svi ostali narodi, uključujući i Hrvate, smatraju se kulturno zaostalima i „bez ičega“. Ako su i postojali imućniji slojevi unutar hrvatske zajednice, oni su ubrzo bili skloni asimilaciji kako bi osigurali svoj društveni uspon i položaj.

Zaključno, istraživanju prošlosti Hrvata u 18. stoljeću, kao i općenito, treba pristupiti s više razina – mikro, mezo i makro. Izložena predavanja i dosadašnja istraživanja tek su zagrebala površinu ove kompleksne teme. Bilo bi korisno da se u budućim istraživanjima konzultira i uvaži cjelokupna literatura, knjige i istraživanja o Hrvatima u Mađarskoj

Zoltán Gőzsy

objavljeni na hrvatskom jeziku, kako u Mađarskoj, tako i u Hrvatskoj, posebice iz druge polovine 20. stoljeća do danas. Na isto je zorno i indirektno, barem po meni, ukazalo predavanje Sándora Horvátha o izvorima o Hrvatima u županiji Vas u 18. stoljeću.

Branka Pavić Blažetin

TRENUTAK ZA PJESMU

Ne bavite se umjetnošću...

Ne bavite se umjetnošću.

Dragi građani.

Ako niste spremni na.

Omalovažavanje.

Vrijeđanje.

Prezir.

Mržnju.

Ljubomoru.

I impotenciju.

Ne bavite se umjetnošću.

Dragi građani.

Ako niste spremni na.

Promiskuitet.

Alkohol.

Drogu.

Brzu hranu.

I nemiran san.

Ne bavite se umjetnošću.

Dragi građani.

Ako niste spremni.

Uzalud.

Simo Mraović

„Istraživanja o prošlosti Hrvata u Mađarskoj – Pripreme za monografiju IV.”

U organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske državne samouprave 6. studenoga 2025. u Hrvatskom klubu „August Šenoa” održana je priredba pod nazivom „Istraživanja o prošlosti Hrvata u Mađarskoj – Pripreme za monografiju IV.”.

Okrugli stol moderirao je ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin. Izlagali su Ernest Barić („O govorima Hrvata u Mađarskoj”), Šandor Horvat („O nekim karakteristikama crkvene povijesti Hrvata u Mađarskoj”), Silvestar Balić („Nakladništvo Hrvata u Mađarskoj – pristup, izazovi, interpretacija”), Dinko Šokčević („Franjevački kulturni krug u Budimu i Hrvatima u Mađarskoj”) i Stjepan Blažetin („Književnost Hrvata u Mađarskoj – metodološki problemi”). Program je ostvaren uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

I ovaj okrugli stol pokazao je svu složenost metodološkog pristupa u pripremi tema za monografije o Hrvatima u Mađarskoj. Na početku, prije nekoliko godina, pošlo se od pojma povijest kako bi se postupno došlo do kulturne povijesti. Pokazalo se koliko je važno precizno odrediti okvire i pristupe, teme, definirati osnovne pojmove – među kojima je najvažniji pojam Hrvati u Mađarskoj – te jasno odrediti ciljeve istraživanja.

Naručitelj je projekta Hrvatska državna samouprava, politička organizacija hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj, koja projekt i financira. O Hrvatima kao manjini u Mađarskoj može se govoriti tek nakon potpisivanja Trianonskog sporazuma. Od tada pa sve do danas Hrvati su živjeli na rubu hrvatskog prostora ili, bolje rečeno, „s one strane ruba” – u simboličnom, kulturnom i političkom smislu.

Taj je rub bio zatvoren gotovo 70 godina. Prije 30-ak godina počeo se polako prelaziti, a danas se prijelazi čine mnogo slobodnijima. No ono što čini svaku zajednicu – pa tako i hrvatsku nacionalnu zajednicu u Mađarskoj – njezina je sposobnost da jasno definira samu sebe, i to uz prepoznatljive i čvrste oblike vlastitog identiteta.

Zorno su to pokazala i dva metodološki iznimno kvalitetno izrađena izlaganja – predavanje ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepana Blažetina i izlaganje povjesničara i etnologa Šandora Horvata. Posebno je bila jasna periodizacija koju je predstavio Stjepan Blažetin, a koja bi trebala poslužiti kao temeljni i referentni dokument za izradu monografije o Hrvatima

Silvestar Balić i Stjepan Blažetin

u Mađarskoj. Riječ je o monografiji koja se priprema na pragu trećeg desetljeća 21. stoljeća u okolnostima koje obilježavaju položaj hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj sa svim njezinim postignućima, ali i lutanjima.

Okrugli stol još je jednom potvrdio koliko je važno interdisciplinarno promišljanje o prošlosti i sadašnjosti hrvatske zajednice te koliko je potrebna sustavna i znanstveno utemeljena obrada tema koje oblikuju identitet Hrvata u Mađarskoj. Uz svoju povijest, kulturu, poslijeratnu politiku, politiku slobodnih izbora i samoupravni sustav, ali i

uz najvažniju odrednicu pojmova *Hrvat, hrvatski i hrvatstvo* – a to je hrvatski materinski jezik – zajednica je izgradila svoj identitet i osigurala vlastiti kontinuitet.

Sasvim je sigurno kako buduća monografija mora obuhvatiti kulturne, jezične, vjerske i društvene aspekte života zajednice kako bi se stvorila cjelovita slika o njezinu povijesnom razvoju i sadašnjem položaju. Na kraju se moglo zaključiti da je skup imao i simboličnu vrijednost jer je pokazao zrelost zajednice i sposobnost da sama o sebi govori s jasnoćom, samopouzdanjem i odgovornošću.

Branka Pavić Blažetin

Židanske zvjezdice na nastupu u Kisegu

Hrvatski adventski koncert u bazilici sv. Stjepana

U veličanstvenoj bazilici sv. Stjepana u Budimpešti 12. prosinca 2025. odzvanjala je hrvatska pjesma. Već treću godinu zaredom Veleposlanstvo RH u Mađarskoj tradicionalno organizira Hrvatski adventski koncert kojem prethodi misa na hrvatskom i mađarskom jeziku. Misu su ove godine predvodili biskupi Vjekoslav Huzjak, Gábor Mohos i Egidije Živković. Događanje je okupilo hrvatsku zajednicu iz Mađarske, goste iz Hrvatske, brojne veleposlanike i diplomate koji su imali priliku uživati u koncertu međunarodnog zbora gradišćanskih Hrvata Pax et Bonum. Njihov nastup pod umjetničkom palicom Ive Šeparovića odisao je zajedništvom, veseljem i ljubavlju te je izmamio smijeh na lica prisutnih i poklonio im istinski adventski ugođaj.

Zbor Pax et Bonum, koji postoji deset godina, glas je međunarodne udruge gradišćanskih Hrvata – Gradišćanskoga društva Hrvat S. A. M. (Slovačka – Austrija – Mađarska) i Biskupije Željezo, a svojim nastupom potvrdili su izvrstan primjer istinske suradnje. Zbor broji oko 130 članova, i to gradišćanskih Hrvata iz Slovačke,

Prisutnima se obratio i veleposlanik Mladen Andrić

Zbor Pax et Bonum

Austrije, Mađarske, ali i Bosne i Hercegovine. Djeluje s ciljem očuvanja glazbene i kulturne baštine te očuvanja hrvatskog identiteta. Dirigent zbora Ivo Šeparović ove je godine za svoj rad nagrađen i zlatnim odlikovanjem Željezne biskupije koje mu je uručio biskup mons. Egidije Živković.

Prisutnima se obratio i veleposlanik Mladen Andrić, a nakon koncerta u društvenoj prostoriji na katu bazilike upriličen je domjenak uz hrvatska jela, kolače i vina. Druženje je potrajalo još dugo.

Nastup zbora omogućen je potporom Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske.

Kršul

DALMATINSKA TRPEZA U SENANDRIJI

Na glavnom trgu u Senandriji 14. prosinca 2025. svečano je upaljena treća adventska svijeća. Upalili su je veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić i najstariji član senandrijske zajednice, hrvatske zajednice Dalmatina, te ujedno kapelan i zamjenik gradonačelnika László Püspöki.

Kao i proteklih godina, Zsófia Sárközi-Lindner pjevala je stare božićne dalmatinske pjesme, a brojnim okupljenima obratio se kapelan Župe sv. Andrije apostola u Senandriji Bálint Szűcs.

Hrvatska samouprava Senandrije već tradicionalno pripremila je dalmatinsku trpezu, a njihov dugi blagdanski stol na samom glavnom trgu bio je prepun kolača koje je za ovu prigodu ručno pripremila 12 dalmatinskih obitelji. Predsjednik spomenute samouprave Đuro Benković otvaranjem blagdanskih stola uputio je božićne čestitke gradu prijatelju iz Hrvatske – Staromu Gradu.

Hrvatska samouprava Senandrije također je pripremila domjenak za članove hrvatske zajednice na kojem se mogao kušati i bakalar na dalmatinski način.

Kršul

Sve je popularnija Dalmatinska trpeza

SKLAD U MAĐARSKOJ – PJESMA KOJA POVEZUJE

Ženski zbor „Sklad“ iz Bakra gostovao je kod svojih prijatelja u Nardi od 14. do 16. studenoga 2025. Pod nazivom „Glazbena razglednica“ izveli su koncert u sambotelskoj katedrali 15. studenoga i u crkvi u Nardi 16. studenoga.

U Sambotelu su pjevali na svetoj misi (skladbe Mozarta, Orbána i Perana), a nakon svete mise održali su svoj koncert „Concertino“. Drugoga dana pjevali su na svetoj misi u crkvi Uzvišenja Sv. Križa, a nakon mise ponovno su održali „Concertino“. Program je podržalo i Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske te Grad Bakar.

Ovim gostovanjem Kulturno-umjetnička udruga „Sklad“ iz Bakra ostvarila je još jednu iznimnu međunarodnu suradnju – trodnevni posjet Sambotelu i Nardi u Mađarskoj, u krajevima gdje stoljećima žive gradišćanski Hrvati. Kako kažu, bila je to još jedna priča „o glazbi, jeziku i dijalektu, emocijama, zajedništvu i kulturnom identitetu“.

Ženski zbor „Sklad“ u Sambotelu

Na hrvatskoj misi u Nardi

Ženski zbor „Sklad“ pod vodstvom maestre Nade Matošević Orešković pjevao je u veličanstvenoj sambotelskoj katedrali, jednoj od najvećih baroknih katedrala u Mađarskoj. Uz opernu solisticu Vanju Zelčić izveli su pred otprilike 300 župljana dijelove mise: Mozartove „Krunidbene“ (Kyrie, Agnus Dei i Dona nobis), „Sanctus“ iz Mise br. 6 Györgya Orbána, suvremenog mađarskog skladatelja, te Peranovu „Slavu“. Nakon mise publika je toplo i srdačno primila niz hrvatskih skladbi.

U liturgijskom programu pridružio im se vrhunski orguljaš András Lakner-Bognár, a dogovorene su i buduće suradnje i zajednički projekti u Rijeci i Bakru.

Gosti su bili posebno oduševljeni druženjem s gradišćanskom zajednicom koja stoljećima čuva hrvatski jezik i običaje. Njihova domaćica, načelnica Narde i županijska vijećnica Kristina Glavanić, otvorila im je vrata povijesti Sambotela i topline lokalne hrvatske zajednice koja živi svoj identitet unatoč svim povijesnim izazovima.

Hrvatsku misu u Nardi predvodio je bakarski župnik Zdenko Lendl uz župnika Branka Kornfeinda te kantora Zoltána Pezenhofferu. Crkva je bila prepuna, a posebno oduševljenje izazvala je edukacijska knjižica pripremljena i na gradišćanskohrvatskom. Nakon mise uslijedili su koncerti hrvatskih tradicijskih pjesama

i šlagera, a zajedničko pjevanje gradišćanskih i hrvatskih pjesama uz gitaru župnika Branka ostaje u trajnom sjećanju.

Gosti su posebno zahvalili načelnici Narde Kristini Glavanić, koja im u Mađarskoj nije samo organizirala program gostovanja nego je znanjem i predanošću izgradila most između dviju sredina. Omogućila je da Zbor „Sklad“ u Mađarskoj bude primljen srdačno, stručno i s dubokim razumijevanjem.

Kristina Glavanić u Bakru je predstavila i svoju doktorsku disertaciju o kazališnom životu Hrvata u Mađarskoj, a autorica je i vrijedne pjesmarice „Naše jačke“, koju su gosti odnijeli kući kao dragocjenu uspomenu.

Turneja je završila razgledom etnozbirke u Priski u Muzeju sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj. Predstavio ju je nekadašnji ravnatelj muzeja, Nardanac dr. sc. Šandor Horvat.

KUD Sklad

KUKINJ – U organizaciji Hrvatske samouprave Kukinja i Udruge kukinjskih Hrvata u mjesnom Domu kulture 8. studenoga 2025. održano je druženje s večerom u povodu blagdana Martinja. Okupljene je zabavljao Orkestar „Radost“ iz Mohača.

DRUŽENJE U IZVARU

Od samog utemeljenja, u svim svojim sazivima, Hrvatska samouprava Izvara u adventskom razdoblju organizira druženje povezano s obilježavanjem blagdana svete Lucije. Tako je bilo i 13. prosinca 2025. godine. Kako je izjavila predsjednica Hrvatske samouprave Izvara Klára Kovács, koja je ujedno i voditeljica podružnice izvarske osnovne škole (u kojoj se nastava odvija od 1. do 4. razreda), taj je blagdan obilježen i u školi.

U sklopu projektnog dana sijala se pšenica, recitirale su se pjesmice, betlehemarilo se te se učenike počastilo slasnim jabukama i pogaćicama. Učenici izvarske škole jedan sat tjedno uče i hrvatski jezik te se raduju prigodama u kojima mogu pokazati naučeno. Školu pohađa mali broj učenika, pa se nastava odvija u spojenim razredima.

U večernjim satima u mjesnom Domu kulture u sklopu projekta „Podravske veze“ okupili su se sudionici pristigli iz cijele Podravine te su uživali u druženju, programu i ukusnim zalogajima. Na samom početku programa mjesni svećenik Attila Porpáczy okupljenima je govorio o blagdanu svete Lucije te ih upoznao s veličinom te svetice.

Hrvati iz Izvara ostvaruju plodnu suradnju s Virjem u Republici Hrvatskoj, pa je večeri nazočila i voditeljica Virovskog doma Martina Molnar, kao i predsjednik Hrvatske samouprave Šomođske županije Zoltán Szolga, načelnik Izvara Endré Vodenýák te brojni drugi uzvanici.

Učenici u izvarskoj školi

Gosti večeri bili su Pjevački zbor „Grlice“ iz Virovitice, uz domaće izvođače, KUD „Podravina“, KUD „Drava“ te Tamburaški sastav „Misija“. Virovitičke „Grlice“ pjevačka skupina Zajednice Mađara Virovitičko-podravne županije, a zbor vodi István Karácsy. Zbor ostvaruje uspješnu suradnju s pjevačkim zborom umirovljenika Izvara, koji uvijek biva glazbeni pedagog Tibor Gyurókovics iz Barče.

I ova je priredba bila u znaku unapređenja postojećih i uspješnih programa te jačanja prekogranične suradnje.

„Zašto smo baš današnji dan odabrali za najveću svetkovinu naše zajednice? Zašto ustrajemo na tome da se ona uvijek održava upravo na ovaj dan, a ne neki neradni dan, vikend? Naše sam stihove povezane sa svetom Lucijom sastavila od nekoliko mrvica – onako kako su ih nekad davno izgovarali

i slušali naši predci obilazeći kuće u Izvaru. Doslovno sam išla mrvicu po mrvicu: naša teta Juliška, koja više nije među nama, znala je početak, Emma i Tibi dodali su ostalo, a ja sam sve zapisala i od tada to prenosim i poučavam sve učenike izvarske škole kako se ta draga tradicija ne bi izgubila“, naglasila je u svojem pozdravnom govoru predsjednica Hrvatske samouprave Izvara Klára Kovács.

Nakon programa domaćini su sve nazočne obradovali kolačima i darom pšenice kako bi je zasijali i imali božićno svjetlo na svojem blagdanskom stolu.

Slijedila je ukusna večera koju su pripremili djelatnici školske kuhinje predvođeni Edinom Orbán. Krumpir za večeru osigurao je László Kozma, a za desert su se pobrinule izvarske domaćice. Druženje je potrajalo dugo i u ugodnoj atmosferi.

Branka Pavić Blažetin

Pjevački zbor „Grlice“

Vrijedne ruke

U zagrljaju adventske čarolije

Peti Dan otvorenih vrata u Kulturno-sportskom centru „Josip Gujaš Džuretin“. U mjesnom domu kulture miriše na cimet, brašno i pečene medenjake, svjetlucaju svijeće i uređuje se Betlehem. Medenjaci se peku s majstoricom Zsuzsannom Polgár, dok pri izradi Betlehema pomaže Andrea Hum Balatinac.

Prostor doma uređuje se i kiti kako bi zasjao u božićnom ugođaju. Pun je malih, ali i velikih vještih ruku koje su se okupile oko zajedničkog adventskog programa.

Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

ŽUPANIJSKO NATJECANJE U KAZIVANJU STIHOVA U BAJI

Već po tradiciji početkom prosinca, uoči blagdana svetog Nikole, u Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji održano je Županijsko natjecanje u kazivanju hrvatskih stihova. U glavnoj organizaciji Gradske knjižnice „Endre Ady”, odnosno knjižničarke Ildike Filaković, te u suorganizaciji Hrvatske samouprave Baje, Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i Kulturnog centra bačkih Hrvata okupilo se gotovo 40 učenika dvojezične i predmetne nastave hrvatskog jezika iz Baje (Vancaška osnovna škola, OŠ „Šugavica”), Dušnjoka, Aljmaša, Gare, Kačmara i Santova. U ime domaćina sudionike je srdačno pozdravila zamjenica ravnatelja Eszter Bogárdi.

Angela Šokac-Marković, članovi ocjenjivačkog suda i Ildika Filaković

Kategorija 1. i 2. r.: 1. mjesto Matija Varga, 2. Armin Bojić, 3. Filip Šereš

Kategorija 3. i 4. r.: 1. Flora Varga, 2. Lili Csicsor, 3. Zsombor Gardalits

Nakon što je ocjenjivački sud donio odluku o najboljim kazivačima, Angela Šokac-Marković dala je kratku ocjenu o kazivanju učenika.

„Bilo nam je iznimno zadovoljstvo slušati vas i vaše kazivanje stihova. Želim pohvaliti sve današnje sudionike”, kazala je predsjednica Ocjenjivačkog suda Angela Šokac-Marković. Posebno je pohvalila sve sudionike zbog besprijeekorno naučenog teksta, čime su, kako je naglasila, pokazali da su se zalagali i pošteno pripremili. Pokazali su ne samo poznavanje teksta nego i živjeli sa stihovima koje su kazivali. Kako je dodala, i ovogodišnji odaziv pokazao je da je ovo vrlo popularna priredba u našim školama. Nije bilo

lako odabrati najbolje od vrlo dobrih, ali je isto tako istaknula da su svi bili vrlo dobri i dostojno predstavljali svoje škole. Posebno je pohvalila učenike 1. i 2., osobito 1. razreda. Veći broj učenika nižih, a manji broj učenika viših razreda pokazuje da je ljubav prema stihovima i lijepoj hrvatskoj riječi jača u nižim razredima, kazala je uz ostalo Angela Šokac-Marković izrazivši vjeru da će tako biti i kad stupe u više razrede.

Uslijedilo je proglašenje rezultata, dodjela spomenica i diploma te nagrada.

Prema odluci ocjenjivačkog suda – u kojem su bili Angela Šokac-Marković, predsjednica Hrvatske samouprave Baje, te Melita Vuletić i Lovro Vuletić kao predstavnici Knjižare Nova iz Osijeka – najbolji su kazivači sljedeći. U kategoriji 1. i 2. razreda: 1. mjesto Matija Varga, 2. Armin Bojić, 3. Filip Šereš, u kategoriji 3. i 4. razreda 1. Flora Varga, 2. Lili Csicsor, 3. Zsombor Gardalits, a u kategoriji 5. – 8. razreda: 1. Áron Csicsor, 2. Fruzsina Rapcsák, 3. Csenge Mikosevity i Mirko Filaković. Posebna nagrada pripala je Zalánu Tóthu za kazivanje stihova domaćeg autora Miše Jelića na santovačkom govoru. Svim sudionicima dodijeljene su spomenice i hrvatske knjige, a najboljima diplome i vrijedna hrvatska izdanja.

S. B.

Kategorija 5. – 8. razreda: dobitnik posebne nagrade Zalán Tóth, 1. mjesto Áron Csicsor, 2. Fruzsina Rapcsák, 3. Csenge Mikosevity i Mirko Filaković

Tamburaši dočarali blagdanski ugođaj

U radosnom iščekivanju božićnih blagdana u crkvi Presvetog Srca Isusova u Velikoj Kaniži održan je Adventski koncert pomurskih Hrvata koji je i ovaj put pokazao koliko lijepo zvuče božićne melodije na tradicionalnom instrumentu – na tamburi. Božićni ugođaj dočarali su tamburaši pomurskih sastava „Kitica” iz Kereštura, „Pomurske žice” iz Serdahela, „MužiKaj” iz Velike Kaniže i „Stoboš” također iz Velike Kaniže. Na koncertu okupljene su pozdravile predsjednica Hrvatske samouprave Velike Kaniže Marija Vargović i vijećnica Tünde Štejer, među ostalima ugledne goste: izvanrednog i opunomoćenog veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti dr. Mladena Andrića, diplomatsku savjetnicu Marinu Sikora, počasnog konzula Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži dr. Atilu Kosa, predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana, gradonačelnika Velike Kaniže Jácinta Horvátha, predsjednicu Hrvatske samouprave Zalske županije Anicu Kovač.

Dugogodišnja je tradicija u vrijeme došašća da se pomurski Hrvati okupe kako bi zajedno uživali u adventskim i božićnim melodijama pripremajući se tako za blagdane. Nekad su božićne pjesme pjevali pjevački zborovi, drugi put učenici hrvatskih pomorskih škola, a ovaj put čule su se pjesme u izvedbi pomorskih tamburaških sastava. Adventski koncert iz godine u godinu poruka je radosti, mira i zajedništva Božića na radost cijele zajednice.

„Tradicionalni adventski koncert svake godine organiziraju županijska i kaniška hrvatska samouprava radi njegovanja hrvatskih božićnih pjesama našega kraja, a i pjesama svih Hrvata. Vrlo nas veseli da već nekoliko godina uspijevamo okupiti mlade tamburaše za taj koncert. Ponosimo se njima jer mislim da je to rezultat rada svih nas”, rekla je predsjednica Hrvatske samouprave Velike Kaniže Marija Vargović. Inače je u Pomurju njegovanje tamburaške glazbe počelo tek prije četvrt stoljeća – najprije u Sumartonu pa se proširilo i na druga mjesta (Velika Kaniža, Kereštur, Serdahel), sve to uz veliku podršku mjesnih hrvatskih samouprava odnosno županijske samouprave. One su iz svojih sredstava osigurale kupnju instrumenata, plaćale učitelje, a radilo se i u hrvatskim osnovnim školama u okviru izvannastavnih aktivnosti. Zahvaljujući njegovanju hrvatske glazbe nekolicina uz sviranje uči i hrvatski jezik te se redovito uključuje u hrvatske programe.

Adventski koncert otvorio je najmlađi sastav, Tamburaški sastav „Kitica” iz Kereštura. Nakon što su članovi imali prve pokušaje sviranja u hrvatskoj osnovnoj školi u Kerešturu, nastavili su sviranje i u srednjoj školi pod vodstvom Akoša Havašija (član TS-a „Stoboš”). Slijedio je Tamburaški sastav „Pomurske žice” iz Serdahela. Sastav je utemeljen 2021. godine kad je mjesna hrvatska samouprava okupila tamburaše u tamburaški i filmski kamp kako bi sviranje

Svi tamburaši sviraju pjesmu „Tiha noć”

nastavili i nakon završetka osnovne škole. Odonda su već prošle četiri godine, a tamburaši su imali niz nastupa i u Mađarskoj i Hrvatskoj. U sastavu koji od samih početaka vodi Erik Hegedüs (član TS-a „Stoboš”) sviraju poglavito srednjoškolci i studenti iz Serdahela, ali ima članova i iz Mlinaraca i Sumartona. Tamburaški sastav „MužiKaj” iz Velike Kaniže zapravo je utemeljen radi odgoja pomlatka starijeg sastava, Stoboša. Među njima su studenti koji studiraju u Budimpešti, Pečuhu ili u drugim gradovima, no ipak nađu vremena za to da se sastanu u Kaniži i sviraju. U početku je sastav vodio Balint Horvat, učitelj glazbene umjetnosti, a danas ga vodi Fičehašćan Bence Abonji, inače student informatike u Budimpešti. Posljednji je nastupio najstariji sastav, Tamburaški sastav „Stoboš” iz Velike Kaniže, koji djeluje već više od 18 godina. Taj je sastav vrlo popularan u Pomurju i u drugim regijama, a vodi ga Akoš Havaši. Članovi Tamburaškog sastava „Stoboš” tijekom više godina sudjelovali su u školama tamburice u matičnoj domovini, više puta imali su stručnjake za tamburu iz Hrvatske koji su ih poučavali te su nastupali diljem Mađarske i u Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji, Njemačkoj. Najveća je zasluga Stoboša da je iz njegovih redova krenuo na školovanje danas već

profesor tamburaške glazbe Balint Horvat. Mladi odrasli tamburaši današnjeg sastava Stoboš poučavaju mlade tamburaše u Pomurju te se pod njihovom palicom razvijaju nove generacije tamburaša. U njihovu djelovanju također je vrijedno to što su se sami latili skupiti preostalo glazbeno blago pomorskih Hrvata. Odlazili su na teren skupljati stare pomurske popevke te su ih zapisali i aranžirali za tamburašku glazbu. Od toga je nastao album koji će uskoro biti izdan, pa će dio glazbene kulture pomorskih Hrvata biti spašen od zaborava.

Na adventskom koncertu tamburaši su svirali i stare i modernije hrvatske adventske i božićne pjesme. Čule su se pjesme „Oj, djeteece”, „Radujte se, narodi”, „Od angela Gabrijela”, „Narodil nam se”, „O, kakva to svetlost”, „Došiel je s neba” i druge. Melodije su zračile obiteljsku radost, sreću, mir i nadu u ljepšu budućnost. Pomurskim Hrvatima koncert mladih tamburaša doista je dao nadu jer se vidjelo kako su stariji uspjeli predati mladim naraštajima lijepu i vrijednu hrvatsku pomursku tradiciju koja je naslijeđena od predaka. Cijeli program, protkan božićnim ugođajem, nosio u sebi snažan duh zajedništva, ljubavi i nade u mir i blagostanje.

Beta

Prijateljstvo Osnovne škole „Vijenac” u Osijeku i Osnovne škole Miroslava Krležu u Pečuhu

Prije 48 godina počela je veza s osječkom osnovnom školom koja i dandanas traje. Kolege iz Osijeka došli su početkom listopada 2025. kod nas u Pečuh. Cijeli dan proveli smo zajedno. Prijepodne, u devet sati, dočekali smo ih na kolodvoru, gdje smo se svi radovali ponovnom susretu. Prošetali smo se gradom. Najprije smo posjetili Hrvatski pedagoški i metodički centar, gdje nas je dočekala ravnateljica Zsannett Vörös. Poslije toga kolegica Ágnes Tomola odvela nas je u katedralu i biskupsku palaču. Poslije lijepih doživljaja posjetili smo restoran i tvornicu šampanjca „Littke”. Doznali smo detalje o proizvodu i prošlosti pjenušca. U Hrvatskom klubu Augusta Šenoe napravili smo predah za kavu i pogledali postavljenu izložbu. Vratili smo se pješčice do škole,

Prijateljstvo koje traje

ZAGREB – Pred učenicima Privatne umjetničke gimnazije u Zagrebu i djecom iz vrta krajem listopada 2025. izvedena je hrvatska premijera crtića „Bobac i Bobica” na gradišćanskohrvatskom govoru. Serija „Bobac i Bobica” (izvorno „Bogyó és Babóca”) djelo je mađarske autorice Erike Bartos, a prevedena je na čak 11 jezika. Projekt su predstavili i radionice održali Ingrid Klemenčić, Angelika Kornfeind, Julia Kornfeind i Petar Mogyorósi. Uz crtić održane su radionice za dva uzrasta. Suradnja je nastala na temelju „job-shadowinga” provedenog u sklopu Erasmus+ projekta „Towards Opportunities for Growth”. Tu seriju priča (crtića) prevelo je i sinkroniziralo Društvo za obrazovanje Gradišćanskih Hrvatov.

gdje nas je primila ravnateljica Janja Živković-Mandić. Dobro je bilo čuti govor dviju ravnateljica koje su nam obratile pozornost na važnost suradnje naših škola. U ime našeg prijateljstva dobili smo drvo lipe od kolega iz Osijeka. Poslije zajedničkog ručka naša ravnateljica pokazala im je našu školu i dom. Na kraju susreta vodili smo kolege na kavu u središte grada, a zatim smo ih ispratili na kolodvor.

Tekst i fotografija: Marica Dudás i Jadranka Rónai

Antal Németh (1940. – 2025.)

U domu za starije osobe u Koljnofu 23. studenoga 2025. preminuo je kanonik i bivši koljnofski župnik Antal Németh u 85. godini. Rođen je 1940. godine u Horpaču blizu Koljnofa, a više od 30 godina, od 1992. godine, službovao je u koljnofskoj župi.

Koljnofski glasnik izvijestio je o njegovoj smrti riječima: „Preminuo je svećenik Antal Németh, nekadašnji župnik Koljnofa i okolnih župa. Velečasni Antal više od dva desetljeća služio je u Koljnofu, na Balfu, ali i u brojnim drugim župama u okolici, ostavivši dubok trag u životima vjernika.”

Antal Németh rodio se 25. prosinca 1940. godine u Sopronhorpácsu. Za svećenika je posvećen u Juri 17. lipnja 1965. godine. Služio je kao pomoćni župnik u Sopronhorpácsu (1964. – 1965.), Fertőszentmiklósu (1965. – 1970.), Kónyi (1970. – 1971.), Čepregu (1971. – 1974.), Ácsu (1974. – 1975.), Halászi (1975. – 1977.). U Undi je bio 1974. administrator.

Župnik je bio u Ászáru (1977. – 1985.) i Szilu (1985. – 1992.), a od 1992. do 2017. godine župnik je u Koljnofu. Od 2017. do umirovljenja, 2022., bio je upravitelj župe Koljnof. Iako nije govorio hrvatski, iznimno je poštovao hrvatsku narodnosnu zajednicu. Trudio se naučiti hrvatski jezik dovoljno da bi mogao služiti svete mise na hrvatskom te je redovito podržavao angažman hrvatskih društava u selu. Uz Koljnof pripadala su mu i ova naselja: Balf (1922. – 2022.), Fertőboz (1995. – 1998.), Nagycenk (1995. – 1999.), Harká (1999. – 2022.) te ponovno Fertőboz (2008. – 2022.).

Godine 2019. imenovan je kanonikom šopronskog kaptola. U mirovinu je stupio 2022. godine te je živio u Domu svetog Martina u Koljnofu, gdje je i dalje redovito služio mise u okolnim selima.

Pokop Antala Németha održan je 4. prosinca 2025. Nakon mise zadušnice u

hodočasnoj crkvi uslijedio je pokop na mjesnom groblju.

Branka Pavić Blažetin

BOJEVO – U organizaciji Hrvatske samouprave Bojeva 29. studenoga održan je Hrvatski kulturni i sportski dan. Nakon dočeka gostiju i dobrodošlice organizatora pristupilo se natjecanju u potezanju užeta. U mjesnoj crkvi sv. Ane održana je hrvatsko-mađarska svečana liturgija. Javna tribina Hrvatske samouprave Bojeva održana je u mjesnom Domu kulture, a nakon nje slijedio je kulturni program u kojem su nastupili združeni KUD-ovi „Podravina” iz Barče i „Drava” iz Lukovišća. Slijedila je zajednička večera i plesnačnica uz Tamburaški sastav „Misija” iz Pečuha.

BUDIMPEŠTA – U budimpeštanskom okrugu Mala Pešta (XIX. okrug), u kojem djeluje i Hrvatska samouprava Male Pešte na čelu s predsjednikom Đurom Zlatarom, 15. studenoga 2025. održane su Večeri narodnosti Male Pešte. Manifestacija je održana u Općeprosvjetnom centru okruga. Među brojnim izvođačima nastupila je HOŠIG-ova plesna skupina Tamburica, koja je predstavila dio hrvatskog folklora. Kako doznaje Hrvatski glasnik, dvadesetak HOŠIG-ovih učenika izvelo je splet bunjevačkih plesova uz koreografiju nastavnice narodnog plesa Andree Bálint.

Foto: Márton Getto

BAČIN – Hrvatska samouprava Bačina i Mjesna samouprava Bačina 8. studenoga 2025. priredile su susret u povodu obilježavanja 45. godišnjice Bačinske južnoslavenske plesne skupine. Cjelopopodnevni i večernji program počeo je na mjesnom groblju paljenjem svijetla u znak sjećanja na pokojne članove društva. Uslijedio je susret bivših članova u seoskom domu uz prisjećanje na stare dane i razgovor. U međuvremenu su se priključili i članovi bačinskog KUD-a „Vodenica”, koji je utemeljen prije 25 godina. U okviru večeri prisjetili su se i lani preminulog voditelja garskog Orkestra „Bačka” Erharda Bendea. Susret je završio rackohrvatskim balom uz dušnočki orkestar „Zabavna industrija”, pa je zabava potrajala do sitnih sati.

PEČUH – Posljednju plesnačnicu u 2025. godini KUD „Baranja” održao je 21. studenoga 2025. Plesnačnice, koje uobičajeno počinju u 19 sati, besplatne su za sve sudionike, a nakon njih slijedi zajedničko druženje i zabava. Plesove poučava voditelj KUD-a „Baranja” Đuro Jerant uz živu glazbu orkestra društva.

ŠIKLOŠ – Martinjske priče i običaji – Hrvatska narodna baština uz Muzej iz kofera

Etnologinja i muzeologinja Mirjana Éva Bosnyák-Ecsenyi i muzejska pedagoginja Zsanett Falustich Békefi održale su 11. studenoga 2025. sat Narodopisa u škloškoj Osnovnoj školi Dorottye Kanizsai u povodu Martinja. Suradnja je škole i mohačkog Muzeja „Dorottya Kanizsai” kontinuirana, a potiče je Hrvatska samouprava Šikloša. U školi se provodi izborna nastava hrvatskoga jezika i književnosti uz dodatni sat narodopisa (5 + 1) u nižim razredima. Muzejski pedagozi održali su i ovoga puta veselo interaktivno predavanje u okviru programa Muzej u koferu. Učenici – polaznici hrvatskoga jezika – kroz igru, priče i tradicijske predmete upoznali su blagdan i običaje Hrvata u Mađarskoj. Ovakvi susreti, temeljeni na živom i iskustvenom učenju, djeci pružaju priliku da usvajaju i otkrivaju bogatstvo hrvatskih narodnih običaja. Ostvarenje programa poduprla je Hrvatska samouprava Šikloša. Predviđen je i novi susret u razdoblju došašća.